

Ngày 25/8/1945: Tổng khởi nghĩa ở Sài Gòn giành chính quyền

08:52 25/08/2025

Rạng sáng ngày 25/8/1945, Sài Gòn bùng dậy trong không khí cách mạng hào hùng. Các đường phố tràn ngập cờ, biểu ngữ. Tiếng hô khẩu hiệu quyết tâm bảo vệ nền độc lập tự do vang dội trong thành phố.

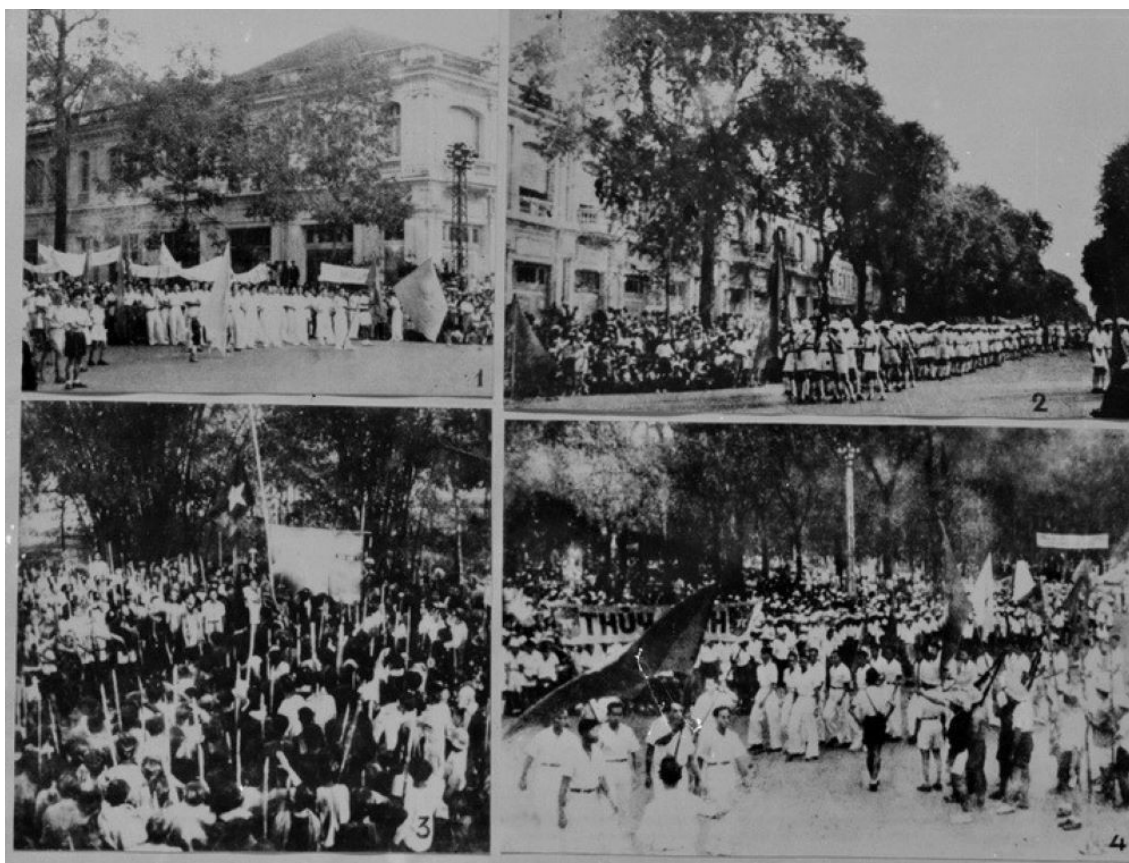
Đồng bào Sài Gòn hưởng ứng Lời kêu gọi Tổng khởi nghĩa của Trung ương Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh. (Ảnh: Tư liệu TTXVN)

Cuộc biểu tình tuần hành vĩ đại của trên một triệu người bắt đầu từ Nhà thờ Đức Bà diễu qua các đường phố Catinat, Bengichơ (Belgique) Kitsơê (Kitchener)... tập hợp trước Dinh Đốc lý thành phố, nơi được chọn làm trụ sở của Ủy ban Hành chính lâm thời Nam Bộ. Từ trên bao lơn của trụ sở, đại diện Việt Minh Nam Bộ đọc danh sách Ủy ban Hành chính lâm thời Nam Bộ trong tiếng hô vang dậy của đồng bào.

Đồng chí Bí thư Xứ ủy Nam Kỳ Trần Văn Giàu, thay mặt Xứ ủy đọc lời kêu gọi nhân dân quyết tâm ủng hộ bảo vệ cách mạng. Trong không khí hào hùng, đại diện Tổng Công đoàn Nam Bộ đọc lời hứa của giai cấp công nhân, nhân dân lao động cùng toàn thể nông dân sát cánh bên nhau quyết giữ vững chính quyền cách mạng.

Cuộc khởi nghĩa ở Sài Gòn thành công rực rỡ.

Thắng lợi của khởi nghĩa ở Sài Gòn có một vị trí quan trọng trong Tổng khởi nghĩa Tháng Tám năm 1945. Thắng lợi đó như một tiếng bom làm rung chuyển cả vùng nông thôn Nam Bộ, làm chính quyền địch ở 15 tỉnh chưa khởi nghĩa hoảng loạn. Cuộc khởi nghĩa ở thủ phủ miền nam đã động viên, cổ vũ toàn thể nhân dân Nam Bộ vùng lên. Nó như "phát súng lệnh" cho các địa phương Nam Bộ giành chính quyền kịp thời, không đổ máu.

Nhân dân các tỉnh Nam Bộ vùng lên giành chính quyền trong những ngày Cách mạng tháng Tám sôi sục. (Nguồn: Tư liệu TTXVN)

Nếu như cuộc khởi nghĩa ở Hà Nội mở đầu và quyết định trong việc triển khai và thắng lợi của Tổng khởi nghĩa trong toàn quốc thì khởi nghĩa ở Sài Gòn quyết định thắng lợi của Tổng khởi nghĩa ở Nam Bộ, đưa Tổng khởi nghĩa Tháng Tám 1945 của nhân dân ta đến thành công rực rỡ.

Thắng lợi của tổng khởi nghĩa ở Sài Gòn đã đặt dấu chấm hết chế độ phát xít, bù nhìn ở nước ta, đồng thời tạo điều kiện cho việc chuẩn bị bảo vệ thành quả cách mạng vĩ đại của nhân dân ta trước âm mưu và hành động xâm lược của thực dân Pháp và các thế lực đế quốc khác.

Gần như đồng thời với cuộc khởi nghĩa ở Sài Gòn, nhân dân các tỉnh Nam Bộ: Chợ Lớn, Gia Định, Sóc Trăng, Long Xuyên, Vĩnh Long, Bà Rịa, Thủ Dầu Một, Trà Vinh, Tây Ninh, Bến Tre, Sa Đéc vùng lên khởi nghĩa giành chính quyền thắng lợi vào ngày 25/8. Con lối cách mạng bùng lên ở Nam Bộ đã thiêu trụi chính quyền bù nhìn phản động ở hầu khắp các tỉnh phía nam Tổ quốc, ghi thêm một nét son rực rỡ lên trang sử đấu tranh cách mạng ở miền đất anh hùng này.

Cùng với nhân dân Nam Bộ, nhân dân các tỉnh Lạng Sơn, Phú Thọ, Kon Tum, Bình Thuận đã đập tan chính quyền địch ở tỉnh lỵ, thành lập chính quyền cách mạng của nhân dân.

Thanh niên Tiền Phong với tầm vông vạt nhọn ở Nam Bộ năm 1945.
(Ảnh tư liệu của hcmcpv.org.vn)

Trong 15 tỉnh khởi nghĩa trong ngày 25/8 (không tính Sài Gòn) thì có 5 tỉnh khởi nghĩa về cơ bản xuất phát từ huyện, xã, lên đến tỉnh là: Chợ Lớn, Long Xuyên, Thủ Dầu Một, Phú Thọ và Lạng Sơn. 4 tỉnh khởi nghĩa lan từ tỉnh lỵ về các huyện, xã là Sa Đéc, Vĩnh Long, Sóc Trăng, Bình Thuận; 6 tỉnh khởi nghĩa nổ ra đồng loạt ở cả nông thôn và thành thị trong cùng một ngày: Trà Vinh, Bến Tre,

Gia Định, Bà Rịa Tây Ninh và Kon Tum.

10 tỉnh là Chợ Lớn, Gia Định, Vĩnh Long, Thủ Dầu Một, Trà Vinh, Tây Ninh, Bến Tre, Sa Đéc, Lạng Sơn, Phú Thọ khởi nghĩa có sự kết hợp chặt chẽ giữa lực lượng chính trị và lực lượng vũ trang, trong đó lực lượng vũ trang đóng vai trò xung kích, hỗ trợ, lực lượng chính trị đóng vai trò chủ yếu. 2 tỉnh Kon Tum và Sóc Trăng giành chính quyền ở tỉnh lỵ chủ yếu bằng biểu tình: mít-tinh của quần chúng cách mạng, tuyên bố xóa bỏ chính quyền địch.

3 tỉnh Long Xuyên, Bà Rịa, Bình Thuận giành chính quyền theo cách thức bàn giao thỏa thuận. Ở Bà Rịa, Tỉnh trưởng bỏ trốn trước khi khởi nghĩa bùng nổ.

Hầu hết các tỉnh tiến hành đập tan chính quyền địch, sau đó tuyên bố thành lập chính quyền cách mạng, riêng Sóc Trăng quần chúng tổ chức tuyên bố thành lập chính quyền trước, sau đó tiến hành chiếm các công sở của địch. Trừ hai tỉnh Tây Ninh và Bình Thuận khởi nghĩa bằng lực lượng tại chỗ ở tỉnh lỵ, tất cả các tỉnh khởi nghĩa trong ngày 25/8 đều tiến hành huy động lực lượng từ các huyện, xã tiến vào tỉnh lỵ tham gia giành chính quyền.

Sự phong phú về phương pháp và cách thức tiến hành khởi nghĩa ở các tỉnh nói trên đã thể hiện rõ hơn nữa tính chủ động, sáng tạo của Đảng bộ và nhân dân các địa phương trong Tổng khởi nghĩa Tháng Tám 1945.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh từ Tân Trào về đến Hà Nội để tiếp tục chỉ đạo công cuộc giành chính quyền đang diễn ra sôi động trên cả nước, gấp rút chuẩn bị công việc khai sinh nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa.

Theo báo Nhân Dân